

و هماهنگی تیمی که ممکن است به خاطر همین دوری، هر روز عصبی و عصبی‌تر شود کار را سخت‌تر می‌کند. شاید برای یک فیلم سینمایی که دو یا سه ماه طول می‌کشد، به فراخور قصه و لوکیشن آن، چنین کاری را بکنند همان‌طور که برای فیلم «روز سوم» به آبادان رفتیم ولی در سریال سازی کمتر فیلمسازی است که راغب به چنین ریسکی باشد.» کارگردان «سر دلبران» این اثر را با کار دیگرش «صاحب‌دلان» همسنگ می‌داند و می‌گوید اگر در قلب صاحب‌دلان، قرآن کریم جا داشت سر دلبران هم در کنه خود، نهج البلاغه را دارد. باید دید لطیفی این بار هم مانند بسیاری از آثار پیشین رضوانی‌اش با بازیگرانی که تلفیق نسل قدیم و جدید است می‌تواند به اوج بازگردد؟

می‌شد، بعضی‌ها می‌گفتند مگر روحانی موتور سوار هم داریم، فکتم بیا ببرم قان، روحانی ای نشان تان بدیم که سوار موتور می‌شود و اتفاقاً عمامه‌اش را همان جلوی موتور می‌گذارد. البته موقعیت‌هایی که روحانی «سر دلبران» در آن قرار می‌گیرد فراتر از روحانی قصه دودکش خواهد بود.» بیشتر صحنه‌های این سریال در شهر یزد فیلمبرداری شده است. لطیفی در پاسخ به این سوال که چه چیزی باعث شد برای سریال سازی به یزد بیاپید، گفت: «برای کارگردانی مثل من که پا را از ۵۰ سال هم فراتر گذاشته، آمدن به شهر دیگری برای سریال سازی، آن هم برای چندماه کار ساده‌ای نبود. ضمن اینکه این دوری فقط برای من نیست؛ دوری یک تیم تولید، از محل زندگی‌شان است. همچنین جمع کردن

حسام خلیل نژاد و حسام حسنی قرار است نقش اهالی محله‌ای را بازی کنند که برزو ارجمند که «سید سلیم» سر دلبران است، امام جماعت مسجد آن محل است. محمدحسین لطیفی سال گذشته در پشت صحنه این سریال و در گفت‌وگویی که با «فرهیختگان» داشت به این نکته اشاره کرد که قرار است تصویری متفاوت از یک روحانی را نشان دهد. او همچنین گفت: «دوست داشتم روحانی‌ای را نشان دهم که بیل می‌زند، کار می‌کند و در موقعیت‌های چالش برانگیزی قرار می‌گیرد؛ موقعیت‌هایی که همه را شوکه می‌کند. اگرچه برخی از این شوکه شدن‌ها به خاطر ناآگاهی از فضای واقعی زندگی طلبه‌هاست. مثلاً روحانی‌ای که در سریال «دودکش» بود، سوار موتور

محمدحسین لطیفی با بازیگران قدیمی تلویزیون، سریال ماه رمضان امسال را آماده نمایش کرد

سر و سر دلبران در شب‌های رمضان

ارجمند بازی می‌کند و محله‌ای که در شهر یزد قرار دارد. تلاش عوامل این فیلم با توجه به اینکه اصرار داشتند این سریال در ماه رمضان پخش شود، گویای این است که باید قصه «سر دلبران» ارتباط نزدیکی با حال و هوای ماه رمضان داشته باشد. این سریال از اواخر آبان سال گذشته آماده پخش شده بود ولی مدیران صدا و سیما حاضر به پخش آن در این مدت نشده و بر پخش «سر دلبران» در شب‌های رمضان اصرار داشتند. یکی از مواردی که در مورد این سریال مطرح شده است طولانی شدن زمان فیلمبرداری این اثر است. این سریال که از پیش از ماه رمضان سال گذشته، فیلمبرداری‌اش را شروع کرده بود، بنا بود که در کنداکتور شبکه دوم

کارگردان «سر دلبران» این اثر را با کار دیگرش «صاحب‌دلان» همسنگ می‌داند و می‌گوید اگر در قلب صاحب‌دلان، قرآن کریم جا داشت سر دلبران هم در کنه خود، نهج البلاغه را دارد

دستپاچگی‌های مرسوم در بسیاری از سریال‌های مناسبی که با حداقل زمان برای تدوین روی آنتن می‌روند، نشدند. یکی از موارد جالبی که در تیم بازیگران این سریال دیده می‌شود حضور چهره‌های قدیمی سینما و تلویزیون در این اثر است. بازیگران «سر دلبران» عموماً جزء کسانی هستند که یکی دو دهه قبل ستاره‌های بی‌چون و چرای تلویزیون بودند و حالا در سال‌های اخیر کمتر دیده می‌شوند. در این سریال، تعداد زیادی از بازیگران نام‌آشنای قدیمی که در سال‌های اخیر کم‌کار شدند را در کنار هم خواهیم دید. جهان‌بخش سلطانی، جعفر دهقان، محمد کاسبی، محمد الهی، منوچهر آذر، شهین تسلیمی و رابعه مدنی بازیگران پیشکسوتی هستند که در کنار نام‌های جوانی مانند متین ستوده، افسانه کمالی، نصرت میرعظیمی،

غیر از برنامه‌های مناسبیتی ویژه ماه مبارک رمضان که از تلویزیون پخش می‌شود، مخاطبان رسانه ملی به سریال‌های مناسبیتی شب‌های ماه مبارک رمضان عادت کرده‌اند. عاداتی که از ۱۷ سال پیش شکل گرفته است. هرچند تولید ویژه سریال‌های ماه رمضان در تلویزیون مسبوق به سابقه بوده و به اوایل دهه ۷۰ بر می‌گردد، ولی سریال‌های تاثیرگذاری که با نام و نشان ماه مبارک رمضان روی آنتن سیمای ملی رفت، از اوایل دهه ۸۰ پخش شد. کافی است

کمی در خاطره‌تان جست‌وجو کنید تا ردپای قصه‌های این سریال‌ها را در شب‌های رمضان مرور کنید. سریال‌های نام‌آشنا و پر خاطره‌ای مثل «گمشته» رامبد جوان، «پشت کنکوری‌ها» پرپسا بخت‌آور، «کمکم کن» قاسم جعفری، «او یک فرشته بود» علیرضا افخمی، «صاحب‌دلان» و «دودکش» محمدحسین لطیفی، «میوه ممنوعه» حسن فتحی، «مدینه» و «پایتخت ۲» سیروس مقدم و البته سریال‌های درخشان رضا عطاران نظیر «خانه به دوش»، «متهم گریخت» و «بزن‌گاه» تنها بخشی از این لیست بلندبالای سریال‌های ماه رمضان هستند. امسال بار دیگر محمدحسین لطیفی که جزء کارگردان‌های محبوب تلویزیون است و آثارش به‌خصوص در ماه مبارک رمضان به مذاق عموم مردم خوش آمده، وارد این عرصه شده است و این بار با «سر دلبران» به خانه‌ها خواهد آمد. سریالی که در شب‌های ماه مبارک رمضان حوالی ساعت ۲۲ از شبکه اول سیما پخش خواهد شد و از این‌منظر در ترتیب نمایش تلویزیونی، سومین سریال هر شب بعد از افطار است. «سر دلبران» به نوبسندگی حسین حسینی، قصه‌ای اجتماعی دارد که در آن یک روحانی جوان وارد محله‌ای می‌شود و در آن محله درگیر اتفاقات ریز و درشتی است. قصه روحانی جوانی که نقش اورا برزو

حاشیه‌های ۱۷ سال سریال سازی برای ماه رمضان

صاحب‌دلان

«صاحب‌دلان» سریالی به کارگردانی محمدحسین لطیفی است که در سال ۸۵ در ایام ماه مبارک رمضان از شبکه یک سیما پخش شد. این سریال به روایت زندگی پیرمردی صحاف به نام سیدخلیل صحاف‌زاده می‌پردازد که با ورود قرآنی برای صحافی به خانه‌اش خودش و نوازش، دنیا وارد ماجراهایی می‌شوند که از داستان پیامبران در قرآن الهام گرفته شده است. پیش‌تر در سال‌های گذشته، محمدحسین لطیفی، کارگردان «صاحب‌دلان» درباره این سریال گفته بود: «بیشتر گزینه‌های ابتدایی برای بازی در سریال به کار گرفته شدند و تعداد اندکی از آنها انتخاب اولیه ما نبودند. به عقیده من، آنچه از نظر سطح کیفی بازیگری در مجموعه دیده می‌شود، توانایی بازیگران در ایفای مناسب نقش است. ما در این سریال با به کارگیری حمید ابراهیمی که سال‌ها کار تئاتر کرده، اما حضور در جلوی دوربین یک سریال آن هم در نقشی کلیدی را تجربه نکرده بود، به نوعی ریسک کرده‌ایم. ولی مساله اصلی این است که بازیگران از همه توان خود استفاده و نقش خود را بسیار خوب ایفا کرده‌اند.» لطیفی همچنین درباره حس بیشتر برخی قسمت‌های سریال نیز گفته بود: «وقتی کار سینمایی می‌سازیم در بحث کلاسیک و دوستانه می‌گوییم، یک فیلم باید چند سکانس خوب داشته باشد. درباره مجموعه «صاحب‌دلان» هم معتقدم که درام قصه خیلی خوب شکل گرفت و آقای علیرضا طالب‌زاده زحمت زیادی برای فیلمنامه کشید، چرا که ما در این مجموعه هر شب با بامباران اتفاقاتی مواجه می‌شویم که درباره آن فکر نمی‌کردیم. اما اینکه حس هر قسمت کم یا زیاد می‌شد، باید بگویم هر قسمت باید حس متفاوتی را به بیننده منتقل می‌کرد.»

دردسرای عظیم ۲

«دردسرای عظیم» عنوان مجموعه تلویزیونی در ۲۶ قسمت ۴۰ دقیقه‌ای بود که در تابستان ۱۳۹۳ از تلویزیون پخش شد. قصه‌ای که با اقبال مخاطبان همراه و همین امر باعث شد برزو نیک‌نژاد کارگردان این اثر، برای ساخت آنکه سعید نعمت... نویسندگی فیلمنامه آن را به عهده داشته‌ولی این سریال بعد از نمایش نتوانست نظر‌ها را به خود جلب کند. قصه سریال «جراحت» اگرچه پرکشش و جذاب است و به مشکلات و درگیری‌های فرزندان و خانواده اشاره دارد، ولی برخی معتقدند که این سریال برای پخش در ماه رمضان مناسب نبود؛ چرا که این سریال به دلیل مضامینی که دارد تصویری از خشونت، درگیری‌های کلامی و فیزیکی، خودکشی و... و راستمایه و محور کار قرار خود داده است.

میوه ممنوعه

«میوه ممنوعه» مجموعه‌ای تلویزیونی به کارگردانی حسن فتحی و محصول سال ۱۳۸۶ است. این سریال برای پخش در ماه رمضان از شبکه دو ساخته شد. موسیقی متن این مجموعه تلویزیونی با همکاری و باصدا ایحسان خواجه‌امیری بوده که با استقبال زیادی بین مخاطبان همراه شده است. این سریال به روایت ماجرای بازیگرانی متدین به نام حاج یونس می‌پردازد که به اصول دینی اعتقاد دارد و اهل حلال و حرام است اما اتفاقاتی در زندگی‌اش می‌افتد که او را درگیر ماجراهایی می‌کند. این مجموعه را شاید بتوان بنابه توصیف کارگردانش حسن فتحی راوی آدم‌های خاکستری دانست؛ آدم‌هایی که این بار در قلب یک داستان به محک آزمایش گذاشته می‌شوند تا درجه ایمان هر کدام برای خودشان رقم بخورد. «میوه ممنوعه» مجموعه‌ای تلویزیونی در سال ۸۶ برای پخش در ماه رمضان از شبکه دو ساخته شد. فتحی در گفت‌وگویی که بعد از پخش سریال «میوه ممنوعه» به اهالی رسانه انجام داده بود به این مساله اشاره کرده بود که در این مجموعه به سراغ فضایی رفته که تا به حال به آن پرداخته نشده بود. بنابراین فضا دارای مقتضیات خاصه است و باید با احتیاط به این فضا نزدیک می‌شدیم، نه به دلیل محافظه کاری، بلکه به دلیل اینکه حساسیت و سوءتفاهم به وجود نیاید. وقتی به فضایی نزدیک می‌شوید که تا به حال کار نشده و احساس می‌کنید ضرورت هم دارد تا به این فضا پرداخته شود، سعی کنید جوری نزدیک شوید که سوءتفاهم نشود، چرا که سوءتفاهم مخل ارتباط مخاطب با یک اثر می‌شود. این کارگردان همچنین اشاره کرده بود که اعتقاد دارم سریال «میوه ممنوعه» از مذهبی‌ترین سریال‌های بعد از انقلاب است. این تحلیل من به عنوان کارگردان این اثر است؛ بسیاری از مولفه‌های دینی، مذهبی و عرفانی به شکل ظریف در این سریال گنجانده شده است.

جراحت

«جراحت» یکی از آثاری است که محمد مهدی عسگریور کارگردانی آن را به عهده داشته است. این سریال در ایام ماه رمضان سال ۸۹ از شبکه سه سیما پخش شد. «جراحت» به باور برخی از منتقدان، یک درام اجتماعی است و با وجود آنکه سعید نعمت... نویسندگی فیلمنامه آن را به عهده داشته‌ولی این سریال بعد از نمایش نتوانست نظر‌ها را به خود جلب کند. قصه سریال «جراحت» اگرچه پرکشش و جذاب است و به مشکلات و درگیری‌های فرزندان و خانواده اشاره دارد، ولی برخی معتقدند که این سریال برای پخش در ماه رمضان مناسب نبود؛ چرا که این سریال به دلیل مضامینی که دارد تصویری از خشونت، درگیری‌های کلامی و فیزیکی، خودکشی و... و راستمایه و محور کار قرار خود داده است.

رسوایی کپی در تلویزیون

دوسال پشت سر هم، تلویزیون سراغ سریال‌های ماورایی نفرت تا دوباره در معرض انتقادات قرار نگذرد. اما ماه رمضان سال ۹۳ بود که مجموعه «هفت سنگ» از شبکه سه پخش شد و حاشیه‌ای جدید برای تلویزیون رقم خورد. سریالی که گفته می‌شد جزء به جزء از یک مجموعه آمریکایی کپی برداری شده بود. زمان پخش این سریال شبکه‌های مجازی پر شد از نظراتی در مورد شباهت این مجموعه با سریال «خانواده مدرن» آمریکایی. کار به جایی رسید که در مجله‌نایم گزارشی در مورد شباهت این دو سریال منتشر و چنین نوشته شد: «احتمالاً طرفداران سریال «خانواده مدرن» از شبکه‌ای بی‌سی آمریکا هرگز سریال «هفت‌سنگ» را در تلویزیون ندیده‌اند، اما با این حال این سریال در واقع توسط آنان دیده شده است. «هفت‌سنگ» یک بازتولید از سریال «خانواده مدرن» و بسیار به آن نزدیک است؛ تا نکت صحنه‌های آن با همان لوکیشن و مسیر و با همان شوخی‌ها در یک سریال ایرانی تکرار شده است. یک کلیپ مقایسه‌ای از این دو سریال را که روی شبکه‌های اجتماعی به اشتراک گذاشته شده، ببینید. شما در حال دو بار دیدن این سریال نیستید، شما در حال مشاهده این مساله هستید که وقتی قانون کپی‌رایت رعایت نمی‌شود چه اتفاقی رخ می‌دهد.» شورای نظارت صداوسیما نیز وارد میدان شد و کارمقایسه را انجام داد تا تکلیف را روشن کند. حتی کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی هم وارد مکتبه با صداوسیما شد. سیدعلی طاهری، سخنگوی کمیسیون فرهنگی آن دوره مجلس شورای اسلامی گفت: «تا زمانی که کپی‌برداری این فیلم از شبکه آمریکایی اثبات نشود، نمی‌توان در خصوص آن اظهار نظر و نتیجه‌گیری کرد. هیچ گونه نتیجه‌گیری تا زمان منسجم شدن نتایج در خصوص شبیه‌سازی سریال «هفت سنگ» از سریال پخش شده در شبکه آمریکایی نمی‌توان کرد.»

پشت کنکوری‌ها

«پشت کنکوری‌ها» یکی از سریال‌های طنز تلویزیون در سال‌های گذشته بوده است. این سریال که کارگردانی آن را پرپسا بخت‌آور به عهده داشته است و اصغر فرهادی فیلمنامه‌اش را نوشته به ماجرای چند جوان - که همان‌طور که نام سریال پیداست پشت کنکور مانده‌اند- اختصاص دارد. هر کدام از این جوانان به دلیل مشکلاتی که برای عبور از سد کنکور دارند درگیر ماجراهایی می‌شوند. این سریال هم در سال ۸۱ در ماه رمضان از شبکه تهران روی آنتن رفت. رضا داودنژاد، سعید آقاخانی، برزو ارجمند، علی صادقی، سیما جرگستانی، سحر ولدبیگی، رضا بنفشه‌خواه، سارینا فرهادی و مریم امیرجلالی از بازیگران این سریال بوده‌اند.

سریال‌های ماورایی

تلویزیون در سال ۸۳ سریال «کمکم کن» را پخش کرد. قصه چند نفر که در اثر حوادثی به کما رفته بودند اما دو نفر از آنها به هوش آمدند تا کارهای نادرست بقیه را جبران کنند. هیچ‌کس فکر نمی‌کرد این سریال قرار است برای سال‌ها بعد تبدیل به یک جریان سریال سازی شود. سال ۸۴ سریالی به نام «او یک فرشته بود» در ایام ماه رمضان پخش شد که اولین سریال تلویزیونی‌ای بود که بعداً به عنوان سریال ماورایی نام گرفت. وجه اشتراک چنین سریال‌هایی پرداخت تصویری شخصیت‌های خارج از دایره محسوسات مثل فرشته، شیطان یا زندگی پس از مرگ بود. ساخت چنین سریال‌هایی را هم رقتن بر لبه تیر بود که اگر سازندگان از آن عبور می‌کردند می‌توانستند هم نظر مخاطبان را جلب کنند، هم نظر کارشناسان دینی را. در ساخت این شکل سریال‌ها، از این جهت که اثر هنری به مجلس‌وعظو خطابه تبدیل نشود و جذابیت داستانی خود را از دست ندهد، باید توجه می‌شد. از طرف دیگر هم باید پایدی خود را به اصول و مبادی دینی حفظ می‌کرد. سال ۸۵ سریال «آخرین گناه» به کارگردانی حسین سهیلی‌زاده در شب‌های ماه رمضان پخش شد؛ سریالی با موضوع چشم‌برزخی که البته با اقبال مخاطبان مواجه نشد. سریال دیگری که به این شکل جدید روایت، برای ماه رمضان سال ۸۶ ساخته شد «آغاه» به کارگردانی سیروس مقدم بود که به حضور شیطان در ابعاد گوناگون زندگی یک پزشک می‌پرداخت. مقدم یک سال بعد سریال «روز حسرت» را برای پخش شبکه یک سیما برد تا برای بار دوم برزخ را به مخاطبان بیاورد و کند. «ملوک» به کارگردانی محمدرضا آهنج در رمضان ۸۹ با موضوع برزخ و روابط بین دنیای باقی و دنیای فانی پخش شد و در سال ۹۰ «سقوط یک فرشته» با موضوع شیطان، «سی‌امین‌روز» با موضوع برزخ و پنج کیلومتر تابعت با محوریت روح دنیای برزخی به نمایش گذاشتند.

نردبام آسمان

نویسنده و کارگردان سریال مناسبیتی «نردبام آسمان» نیز محمدحسین لطیفی بوده است. این مجموعه تلویزیونی هم در رمضان سال ۸۸ از شبکه یک سیما پخش شد. «نردبام آسمان» زندگی غیاث‌الدین جمشید کاشانی، اخترشناس و ریاضیدان ایرانی را از راز و راز و روش تا کشته شدنش بازگو می‌کند. زمانی که این سریال به عنوان کار دیگری از لطیفی کارگردان نام‌آشنای سینما و تلویزیون پخش شد، واکنش‌های زیادی نسبت به آن رخ داد؛ واکنش‌هایی که غالباً نشان دهنده نقد مثبت منتقدان بود و نشان می‌داد سریال توانسته نزدیک‌بین‌نگان تلویزیون موفق باشد. برخی از منتقدان بزرگ‌ترین نقاط قوت فیلمنامه را در آمیختن موثر متن در دیالوگ‌های علمی آن عنوان کردند.

چرا عطاران برای تلویزیون نمی‌سازد

سه اثر از مهم‌ترین سریال‌های ماه مبارک رمضان را رضا عطاران کارگردانی کرده است. سریال‌های «خانه به دوش»، «متهم گریخت» و «بزن‌گاه» از جمله آثار موفق عطاران هستند که باعث شهرت بیشتر این بازیگر سینما و تلویزیون شدند. در سال ۱۳۸۳ سریال طنز «خانه به دوش» به نوبسندگی و کارگردانی رضا عطاران تجربه جدیدی در سریال سازی به شمار می‌رفت و سبک و لحن آن تا سال‌ها دستمایه‌ای برای تقلید سریال‌های دیگر هم شد. موفقیت «خانه به دوش» شبکه ۳ را به این فکر انداخت که از فرمول‌های تولید آن برای ساخت سریالی جدید استفاده کنند و سریال «متهم گریخت» را برای ماه رمضان سال ۱۳۸۴ ساختند. آخرین حضور رضا عطاران در قاب تلویزیون به حدود ۱۰ سال پیش بازمی‌گردد. او بعد از سریال «بزن‌گاه» بود که دیگر در تلویزیون حاضر نشد. عطاران در مصاحبه‌ای در اسفندماه سال گذشته گفته بود: «بعد از «بزن‌گاه» پیشنهادهای خوب و اغواکننده‌ای هم مطرح بود، اما هیچ کدام را نپذیرفتم. البته او هیچ‌گاه به صورت موردی در مورد اینکه چرا دیگر قصد ندارد در بزن‌گاه اشاره کرده و گفته بود: «در زمان پخش سریال بزن‌گاه بود که نماز جماعت بعد از اتمام سریال اقامه شود تا نمازگزاران با خیال راحت به مسجد بروند، اما این سال‌ها مردم حوصله سریال را ندارند و در یک بازه زمانی کوتاه یک چیز را می‌بینند و به اندازه یک سریال می‌خندند.»

گمشته

«گمشته» سریالی به کارگردانی رامبد جوان است که در سال ۱۳۸۰ در ماه رمضان از شبکه سه سیما در معرض دید مخاطبان تلویزیونی قرار گرفت. با آنکه این سریال، نخستین مجموعه مناسبیتی نیست، اما یکی از مهم‌ترین و موفق‌ترین آنهاست که طریقه‌نظرسنجی مرکز تحقیقات صداوسیما هنوز هم به عنوان محبوب‌ترین سریال مناسبیتی در میان مردم است. علاوه بر آن، ترانه تیتراژ این سریال با صدای مجید اخشابی موجب شهرت وی و تثبیتش در موسیقی پاپ، به‌ویژه موسیقی تیتراژی شد. سریال «گمشته» با پرخورداری از یک کاشم داستانی قوی و مستحکم در زمره آثار خاطره‌انگیز دهه ۸۰ تلویزیون به شمار می‌رود؛ پخش این سریال در ماه مبارک رمضان، باعث شد شمار بیننده‌های آن به طرز قابل توجهی افزایش پیدا کند.